

KANSER PSİKIYATRİSİ

Editör

Prof. Dr. Erdem DEVECİ

© Copyright 2022

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-625-8399-92-9

Kitap Adı

Kanser Psikiyatrisi

Editör

Prof. Dr. Erdem DEVECİ

ORCID iD: 0000-0002-9661-8344

Yayın Koordinatörü

Yasin DİLMEN

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Yayıncı Sertifika No

47518

Baskı ve Cilt

Vadi Matbaacılık

Bisac Code

PSY022000

DOI

10.37609/akya.1336

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ

İnsanlık tarihi kadar eski ve modern çağın en yaygın hastalıklarından biri olan kanser, tanı anından hastalığın son aşamasına kadar hem hasta hem de yakınları için bedensel, ruhsal ve/veya sosyal anlamda çeşitli zorluklar içeren bir süreci beraberinde getirmektedir.

Dünya Sağlık Örgütü, 1948 yılı kuruluş bildirgesinde sağlığı; “sadece hastalık ve sakatlığın olmayışı değil, bedence, ruhça ve sosyal yönden tam iyilik halidir” şeklinde tanımlamıştır. Kanser hastalığının hem bedensel, hem de ruhsal, varoluşsal ve sosyal boyutları olan ciddi bir hastalık olduğu göz önüne alındığında hastalığın biyo-psiko-sosyal yönden bütüncül bir bakış açısı ve multidisipliner bir yaklaşımla değerlendirilmesi başarılı ve etkili bir tedavi için olmazsa olmaz bir zorunluluk haline gelmektedir.

Kanser Psikiyatrisi kitabı bu bütüncül yaklaşımın ruhsal, sosyal ve varoluşsal yönünü ele alan ve kanser sürecini yönetmede hasta ve ailesine temas eden ruh sağlığı çalışanları için bir başvuru kaynağı olarak kaleme alındı.

Tanıyla ilk karşılaşma anından itibaren hem çocuk ve ergen hem de yetişkin hastalarda hastalığın çeşitli safhalarının ruhsal ve sosyal boyuttaki etkileri hem hasta, hem çocuk ve erişkin hasta yakınları hem de tedavi ekibi perspektifinden ele alınarak hastanın hayatına kapsamlı bir değerlendirme eşliğinde olumlu dokunuşlar yapabilecek bir bakış açısı sunulmasını hedeflediğimiz bu çalışmanın başta ruh sağlığı alanı olmak üzere Onkoloji hastalarıyla çalışan tüm tıbbi ekip üyeleri için faydalı olacağını temenni ediyoruz.

Erdem DEVECİ
İstanbul, 2022

SUNUŞ

Kanser, neden olduğu ağır bedensel ve ruhsal ızdıraplar, sahip olduğu yüksek morbidite ve mortalite oranları yüzünden en eski çağlardan beri tüm tıbbi durumlar içerisinde en çok korkulan hastalık olma özelliğini sürdürmektedir. Tıptaki olağanüstü gelişmelere, tanı ve tedavi aşamalarındaki devasa ilerlemelere rağmen bütün dünyada hem kanser vakalarının sayısı ve hem de sebep olduğu sorunlar katlanarak artmaktadır. Bazı kanser türlerinin tanı ve tedavi imkanlarının artması ve sağkalım sürelerinin uzaması süreçlerinde önemli adımlar atıldığı gözlenmekle birlikte hastalar ve çoğu zaman sağlık çalışanlarını çaresiz bırakmaya devam etmektedir.

Kanser tanısının gündeme gelmesi ile birlikte hasta ve yakınlarında ağır psikolojik tepkiler ortaya çıkmaktadır. Kanser tanısı ihtimalinin belirmesi ile başlayarak yıpratıcı tanısal girişimler, zorlu tedavi çabaları ve hepsinin üstünde belirsizlik veya kötü gidiş beklentilerinin tümü birer travma niteliğindedir. Yaşanan bu süreçler ve bunlarla ilgili algılar hastalığın gidişini önemli ölçüde etkilemektedir. Bu psikolojik nedenlere ve etkilenen biyolojik düzeneklere bağlı olarak hastalarda depresyondan deliryuma, anksiyete bozukluklarından psikozlara kadar bir sürü psikiyatrik belirti ve bozukluk gelişebilmektedir. Aynı etkiler hasta yakınları için de geçerlidir.

Kanserin oluşu, seyri ve iyileşme/kötüleşme süreçleri üzerinde organik etmenler kadar ruhsal ve toplumsal durumlar da etkili olmaktadır. Bu bakımdan hastalığın ilk aşamalarından başlayarak multidisipliner bir anlayışla hareket etme gereği ortaya çıkmaktadır. Hastanın ve ailesinin tanıya ve sürece hazırlanması, eşlik eden psikiyatrik sorunların ele alınması ve tedavisi, tıbbi tedaviye uyumun artırılması gibi alanlarda psikolojik müdahale ve tedaviler gerekmektedir. Bu ve benzeri durumlar için onkologların psikiyatristlerle iş birliği içinde çalışmaları gereğinin anlaşılması Psiko-onkoloji adıyla yeni bir bilim alanının ortaya çıkmasına yol açmıştır. Ancak bu çalışmaların ve kuramsal veya uygulamaya dönük araştırmaların giderek artmasına rağmen alandaki bilgi eksikliği devam etmektedir.

Kanser Psikiyatrisi kitabı, bu alandaki bilgi birikimine önemli katkılar sağlayacak niteliktedir. Asistanlığından beri bilimsel çalışma üretimi, eğitimcilik ve klinik hizmet alanlarındaki gelişim ve yetkinliğine tanık olduğum Prof. Dr. Erdem Deveci editörlüğünde bir araya gelen ve bir kısmının çalışma arkadaşı olma şansını yakaladığım Ruh Sağlığı alanında deneyimli yazarlarca konunun hemen her yönü ayrıntılarıyla ele alınmıştır. Yazarları kutluyor, bu önemli eserin kanser ve psikolojisi konularında çalışan bütün profesyonellere çok yardımcı olacağını ümit ediyorum.

Prof. Dr. İsmet Kırpınar

Erdem DEVECİ

İstanbul, 2022

İÇİNDEKİLER

Bölüm 1	Kanser Türlerine Göre Yaygın Psikiyatrik Semptomlar.....1 <i>Sevda BAĞ</i>
Bölüm 2	Kanser Hastalarında Psikiyatrik Muayene ve Tanı13 <i>Meryem Gül TEKSİN</i>
Bölüm 3	Kanser Tanısını Hasta ve Yakınlarıyla Paylaşma19 <i>Erdem DEVECİ</i>
Bölüm 4	Kanserle Karşılaşma ve Travma Sonrası Büyüme25 <i>Meryem Gül TEKSİN</i>
Bölüm 5	Kanser Hastalarında Beden Algısı: Kozmetik ve Estetik Sorunlarla Baş Etme29 <i>Gülşen TEKSİN</i>
Bölüm 6	Kanserli Hastalarda Cinsel Sorunlar35 <i>Sevda BAĞ</i>
Bölüm 7	Kanserli Çocuk ve Ergenlerde Görülen Uyum Sorunları, Yaşam Kalitesi ve Psikiyatrik Bozukluklar47 <i>Sena SAYGILI OK</i>
Bölüm 8	Kanserli Çocuk ve Ergenlerde Psikososyal Değerlendirme, Müdahale ve Psikiyatrik Bozuklukların Tedavisi.....59 <i>Sena SAYGILI OK</i>
Bölüm 9	Kanserli Çocuğu Olan Ailelere Psikiyatrik Yaklaşım, Varoluşçu Bakış Açısı ve Destek.....71 <i>Onur YILMAZ</i>
Bölüm 10	Kanser Hastalarında Psikoterapi Yaklaşımları95 <i>Fatma AKYÜZ KARACAN</i>

Bölüm 11	Kanser Hastalarında Sosyal Destek, Tedavi Reddi, Ötenazi ve İntihar Riski.....	115
	<i>Fatma AKYÜZ KARACAN</i> <i>Fatma Büşra PARLAKKAYA YILDIZ</i>	
Bölüm 12	Kanser Hastalarında Psikofarmakoloji Uygulamaları-Antidepresanlar	125
	<i>Sevda GÜMÜŞ ŞANLI</i>	
Bölüm 13	Kanser Hastalarında Deliryum-Antipsikotikler ve Diğer Psikotropolar.....	137
	<i>Sevda GÜMÜŞ ŞANLI</i>	

YAZARLAR

Uzm. Dr. Sevda BAĞ

Sağlık Bilimleri Üniversitesi İstanbul
Eğitim ve Araştırma Hastanesi,
Psikiyatri Kliniği
ORCID iD: 0000-0001-8041-3611

Uzm. Dr. Meryem Gül TEKSİN

SBÜ Şişli Hamidiye Etfal Eğitim
ve Araştırma Hastanesi, Psikiyatri
Kliniği
ORCID iD: 0000-0001-6080-2337

Prof. Dr. Erdem DEVECİ

İstanbul Medipol Üniversitesi Tıp
Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları
AD.,
ORCID iD: 0000-0002-9661-8344

Uzm. Dr. Gülşen TEKSİN

SBÜ, Şişli Hamidiye Etfal Eğitim
ve Araştırma Hastanesi, Psikiyatri
Kliniği
ORCID iD: 0000-0003-4178-7893

Uzm. Dr. Sena SAYGILI OK

Bakırköy Dr. Sadi Konuk Eğitim ve
Araştırma Hastanesi, Çocuk ve Ergen
Psikiyatrisi Kliniği
ORCID iD: 0000-0002-0383-7143

Doç. Dr. Onur YILMAZ

Doğuş Üniversitesi, Psikoloji AD.
ORCID iD: 0000-0002-8270-7354

**Dr. Öğr. Üyesi Fatma AKYÜZ
KARACAN**

Bezmialem Vakıf Üniversitesi Tıp
Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları
AD.,
ORCID iD: 0000-0001-6166-9355

**Uzm. Dr. Fatma Büşra
PARLAKKAYA YILDIZ**

Bezmialem Vakıf Üniversitesi Tıp
Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları
AD.,
ORCID iD: 0000-0002-4207-736X

**Dr. Öğr. Üyesi Sevda GÜMÜŞ
ŞANLI**

İstanbul Medipol Üniversitesi Tıp
Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları
AD.,
ORCID iD: 0000-0002-9436-3034